

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Lisäys: ..ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää...

Lasten ja nuorten säilyminen TPO-rahoituksen pääkohderyhmänä on tärkeää yksilöiden pitkäkestoisen hyvinvoinnin, yhteiskunnan kestävä kehityksen, tulevaisuuden innovoinnin ja musiikkielämän näkökulmista. TPO:n tavoitteena on rakentaa paitsi taitoja, myös hyviä eväitä elämänmittaisilla taidesuhteilla. Jo nyt kasvukeskuksissa lapset jäävät yhä useammin vaille haluamaansa musiikin opiskelupaikkaa. Mikäli opetusta aletaan suunnata entistä enemmän aikuisille, myös koko Suomen musiikkielämän kivijalka näivettyy eikä lasten ja nuorten lahjakkuus ja potentiaali pääse kehittymään. Aikuisilla on enemmän mahdollisuuksia hakeutua taideopetukseen.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Perustelemme tässä kohdassa opetussuunnitelma-asiaa kokonaisuutena (3 § opintopisteet, 12 § oppimäärän mitoitus ja rakenne, 5 § opintopisteen tuntimäärä) , koska nämä kaikki vaikuttavat toisiinsa.

TPO:ta selkeyttää yhden oppimäärän rakenne. Kuitenkin 50 opintopistettä jopa koko peruskoulu- ja lukioajan kestävästä, eri oppiaineita sisältävästä ja musiikissa säännöllistä kotiharjoittelua edellyttävästä TPO- polusta on vähäinen kertymä verrattuna muiden oppilaitosten

opintopistekertymiin (esim. yliopistossa 60 op. on yhden lukuvuoden keskimääräinen opintopistemäärä). Tämä linkittyy pykälään 12.§ (oppimäärän laajuus) sekä asetukseen 5. § (opintopisteen määrittely).

Yksi opintopiste on lakiehdotuksessa 20 t. annettua opetusta yleisestä koulutusalan opintopistekäytännöstä poiketen. Työvuosi musiikkioppilaitoksessa on 35 viikkoa, eli 20 t. annettua opetusta on hankalasti sovitettavissa lukuvuoden keston.

Koulutusallalla yleinen määritelmä on 1 op. sisältää 27 t. opiskelijan tekemää työtä. Musiikissa suurin työ koostuu kotiharjoittelusta. Esim. lopputyö voidaan monessa taiteessa valmistaa pääsääntöisesti tunneilla, musiikissa tunneilla käydään saamassa ohjeet ja harjoitustyö tehdään kotona. Opintojen vaatima oma työskentely tulisi tehdä näkyväksi ja linjakkaaksi muun opintopistekäytännön kanssa. Tuntimäärä / opintopiste / oppimäärän laajuus -kokonaisuutta kannattaa vielä tarkastella.

Ehdotus: Yksi opintopiste on 27 t. oppilaan työskentelyä sisältäen opintojen tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellisen ja oppilaan kannalta kohtuullisen määrän omatoimista työskentelyä taiteenalan ominaispiirteet huomioiden. (Mikäli saatu opetus pitää määritellä, niin esim. vähintään 50 % annettua opetusta istuu luontevammin oppilaitoksen lukukausirytmiiin).

Vos-musiikkioppilaitosten käytössä olevan oppimäärän supistaminen 1000 tuntiin (nyt 1300 t.) laskee osaamistavoitteita ja siten suomalaista soivaa osaamistasoa. Oppimäärän suorittaminen on tärkeä päämäärä myös ei-ammattiopintoihin tähtääville oppilaille, ja se täyttyy jatkossa vähemmällä osaamisella. Nykyisin laajan oppimäärän syventävien opintojen (1300 t.) ja lisäopintojen opiskelijat mahdollistavat edistyneiden oppilaiden orkesterit ja yhteissoiton, joiden toteutumiseen tarvitaan muitakin kuin ammattiopintoihin suuntaavia oppilaita. Sikäli lakiehdotus tulee pitkällä tähtäyksellä laskemaan yleistä musiikkiharrastuksen osaamistasoa eikä vastaa musiikin osalta lainmuutoksen lähtökohtaa laadun kehittämisestä.

Toisaalta osalle oppilaista esim. 5 vuoden osallistuminen taideopetukseen voi olla juuri se, joka rakentaa heille myönteisen taidesuhteen ja riittävät eväät itseilmaisuun. Tämä tukisi lakiuudistuksen pää tavoitetta, saavutettavuuden lisäämistä paikkojen vapautuessa uusille hakijoille. Oppilailla on erilaisia elämäntilanteita ja oppimisvalmiuksia. Nykyisessä opsissa on pyritty pois suorisuhteisyydestä kohti yksilöllisiä opintopolkuja, tavoitteellisesti harrastaville ja ammattiopintoihin tähtääville on voitu rakentaa erilaisia väyliä. Tämä olisi erittäin tärkeä periaate säilyttää suorisuhteisyyden sijaan. Se ei poissulje tavoitteellista opiskelua kunkin oppilaan oman mitan mukaisesti.

Erilaisten oppilaiden tarpeiden huomioimiseksi oppimäärä kannattaisi jakaa kolmeen osaan, jolloin 500 t. opintokokonaisuuksien valmistumisista saisi suoritteen (500/1000/1500). Tämä antaisi oppilaille välttämättömiä välitavoitteita, tukisi oppilaitosten profiloitumista, edistäisi oppilaiden läpivirtausta ja saavutettavuutta. Liittämällä 500 t. suoritteet suoriterahoitukseen kannustettaisiin samalla oppilaitoksia huolehtimaan myös edistyneiden oppilaiden taitojen kartuttamisesta riittävän pitkälle kansallisen musiikillisen osaamistason säilyttämiseksi. Huomattakoon vielä, että tarvittavien ammattiopintovalmiuksien saavuttamisessa 1800 t. yläraja olisi suotavaa esim. orkesterisoitinten soittajien tarvitseman sivusoitimen opintojen vuoksi.

Valtionosuuskriteerinä tulee pitää riittävä oppilasmäärä ja opintotarjotin mahdollistamaan koko oppimäärän, 1000 t. suorittamisen. Lisäosa 1500 asti (mahd. 1800 asti) olisi vapaaehtoinen. Tämä antaisi eri taiteille mahdollisuuden toteuttaa pedagogiaa kunkin taiteenalan ominaispiirteitä kunnioitten.

0-7 vuotiaiden musiikin varhaisopetus on yhteiskunnallisesti merkittävää ja erittäin laajaa toimintaa, joka pitää voida kirjata valtionosuustunteihin. Muskareihin osallistuminen ei saa kuitenkaan vähentää oppilaskohtaista tuntikiintiötä.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

On tärkeää, että oppilaitos laatii opetussuunnitelman (pedagoginen asiantuntemus) ja ylläpitäjä hyväksyy sen.

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

On tärkeää, että oppilaitos laatii opetussuunnitelman (pedagoginen asiantuntemus) ja ylläpitäjä hyväksyy sen.

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Oppilaitoksen toiminnan vaikuttavuus ja opintopolkujen riittävä monipuolisuus edellyttävät riittävää volyymia: Oppilasmäärää, opettajia ja resurssointia jotka takaavat laadukkaan oppimisympäristön yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Pienten yksiköiden ottaminen vos:in piiriin ilman mahdollisuutta kasvaa oppilaiden mukana (alkuopetus on edullisempaa ja helpompaa järjestää) aiheuttaa jatkuvan rahoitus- ja osaamisvajeen. Riittävän vahvojen yksiköiden rakentaminen on pitkäjänteistä ja valtion osaamistavoitteiden mukaista toimintaa. Ryhmätaideaineissa pienempi vos-tuntimäärä riittää toimivan oppilaitoksen rakentamiseen johtuen lukukausimaksutuotto- ja kulurakenteesta.

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Uusi kansallinen vastuutehtävä on kannatettava, mutta se tulisi rahoittaa erillisesti ja riittävästi. Se ei korvaa oppilaitoksissa tapahtuvaa opettajia ja oppilaita osallistavaa kehittämistoimintaa. VOS-oppilaitokset ovat oman taiteenalan peruskoulutuksen vetureita. Hankerahoitus on merkittävä oppilaitosten jatkuvan kehittämistoiminnan kannalta ja mahdollistaa uudenlaisten toimintamuotojen juurruttamisen oppilaitosten käytäntöön. VOS-oppilaitoksille suunnatun kehittämisrahoituksen ehdotettu pirstaloiminen useammalle kohteelle ja momentille vie kehittämismahdollisuudet kauemmaksi oppilaitosten todellisista kehittämistarpeista.

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Ehdotus: Vahvistaessaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 49 §:n 1. momentin mukaisesti taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävien suoritusten määrän ministeriö ottaa huomioon koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa kolmen edellisen varainhoitovuoden aikana toteutuneen opetustuntimäärän, toteutuneen oppilasmäärän ja LISÄYS: 500 T., 1000 T. JA 1500 T. OPINTOKOKONAISUUKSIEN suorittaneiden oppilaiden määrän sekä koulutuksen alueellisen saatavuuden. LISÄYS: OPPILASMÄÄRÄN JA SUORITUSTEN VERTAILULUKUJA VERRATAAN KUNKIN TAITEENALAN LUKUIHIN . ALUEELLISESSA SAATAVUUDESSA HUOMIOIDAAN MAANTIETEELLINEN SAAVUTETTAVUUS, VÄESTÖNKEHITYS JA OPETUKSEN KYSYNTÄ.

Perustelut:

TPO -yhteistyön tavoitteena on ollut kunnioittaa kunkin taidealan pedagogista ominaislaatua, ei huonontaa sitä. Suoriterahoituksen (7%-25 % perusteena oppilasmäärä ja suoritettut oppimäärät) vertailukohteena tulee olla kunkin taidealan vertailuluvut, ei koko TPO:n luvut. Yksilöopetusta edellyttävän musiikin oppilasmäärän vertaaminen ryhmissä opetettaviin taiteisiin asettaa musiikin epäyhdenvertaiseen asemaan. Olisi myös tärkeää tietää asteittain kasvavan suoriterahoituksen jakauma oppilasmääriin /suorituksiin.

Taidealojen oppimäärien osaamistavoitteet vaativat eri määrän mm. motorista harjaantumista. Musiikissa soittimen kesyttäminen ja osaamistavoitteiden saavuttaminen on pitkä tie ja edellyttää yksilöllistä kypsymistä, ei etenemistä vuosiluokittain. Soitinta ei ole myöskään mahdollista mm. akustisista syistä opettaa edes pienryhmässä 1-2 ensimmäisen alkuopetusvuoden jälkeen ilman että oppiminen ja motivaatio hidastuvat ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman edellytykset jäävät toteutumatta. Yritetty on².

Kun suoritteet alkavat vaikuttaa rahoitukseen, on todennäköinen seuraus oppilaitoskohtaisten osaamiskriteereiden madaltaminen sen varmistamiseksi. Toisin kuin esim. lukiossa TPO:ssa ei ole määritelty valtakunnallisia oppiainekohtaisia osaamistavoitteita, joten suoritteiden valtakunnallinen yhteismitallisuus voi muodostua heikoksi. Päättösuoritusten määrän vaikuttaessa rahoitukseen oppilaitokset pitävät todennäköisesti kaikin keinoin oppilaista kiinni. Tämä haaste ratkeaisi jakamalla oppimäärä kolmeen osaan, jolloin 500 t. opintokokonaisuuksien valmistumisista saisi suoritteen (500/1000/1500) (kts. perustelut kohta 3), Ammattiopintoihin valmistautuvilla voi olla musiikissa yksilöllisiä tarpeita kasvattaa tuntimäärää 1800 t. mm. motorisesti haastavissa instrumenteissa.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Mikäli uusi OPS tulee voimaan 2027 tulee kestämään n. 10 vuotta, ennen kuin sen mukaiset koko oppimäärän suoritteet alkavat raportoitua. Samanaikaisesti KOSKI-järjestelmän käyttöönotto on viivästynyt suuressa osassa oppilaitoksia johtuen oppilashallintojärjestelmien kehitysvaiheesta. Todennäköisesti suorit tiedot eivät tule vuosiin raportoitumaan järjestelmiin yhdenmukaisesti. Uusi laki tulee lisäämään normiohjausta ja hallinnon työtä joka portaalla. Toivottavasti satsaus siihen parantaa taideopetuksen laatua.

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Emme kannata musiikin oman rahoitusmomentin poistamista.

Perustelut:

Opetuksen saavutettavuuden kehittäminen on lakimuutoksen keskeinen tavoite.

Saavutettavuudessa keskeinen ohjaava ja lapsilähtöinen kriteeri on opetuksen kysyntä. Tarjonnan lisääminen ei automaattisesti lisää kysyntää, siellä missä tarjontaa on jo olemassa.

Ehdotuksessa kiinnitetään huomiota kahteen kannatettavaan seikkaan. Opetuksen saavutettavuuden turvaaminen väestötappiokunnissa on tärkeää. Myös ajatus eri taiteiden saavutettavuuden kehittämisestä on kannatettava. Ehdotuksessa jää kuitenkin huomiotta tilastojen mukaan alueellisen saavutettavuuden suurin pullonkaula, ja siksi sen avaamista ei voi tässä vaiheessa välttää. Ongelma on syntynyt viime vuosikymmeninä muuttoliikkeen myötä kasvukeskuksissa musiikkiopintojen ulkopuolelle jääneistä lapsista.

Saavutettavuuden ongelmat on kartoitettu OPH:n raportissa 2020:4, jota ei ole huomioitu ehdotuksen taustamateriaalina. Taideoppilaitoksiin hakeutuneissa ja oppilaspaikan saaneissa 61 % ulkopuolelle jääneistä olisi halunnut opiskella musiikkia, 39% yhteensä 8 muuta taiteen alaa. Oppilaita, jotka eivät saaneet hakemaansa oppilaspaikkaa oli 5143: Arkkitehtuuri 7, Kuvataide 490, Käsityö 79, Mediataiteet 134, Musiikki 3151, sanataide 74, Sirkustaide 673, Tanssi 456, Teatteritaide 79.

Espoo on hyvä esimerkki suuresta kasvukaupungista (lapsimäärä kasvaa eniten Suomessa), jossa on pitkät TPO -perinteet. Espoossa on laadukkaat, tunnetut ja vuosikymmeniä toimineet voimakkaita taideoppilaitokset 6 eri taidealassa, joten tarjonnan tai tunnettuuden vähäisyys ei ole kysynnän esteenä. Vuodesta 2013 kaikilla Espoon TPO-oppilaitoksilla on ollut yhdenvertainen mahdollisuus muodostaa kumppanuuksia päiväkotien ja perustaa taiteen varhaisopetuksen ryhmiä, mikäli kiinnostuneita lapsia ja perheitä löytyy. Toteuma on musiikki 90 % ja muut taiteet yhteensä 10 %, oppilaita musiikissa on n. 1400.

Tilasto Espoon musiikkiopistoon vv. 2023-2005 soitinopetukseen hakeutuneista ja mahtuneista: 2025: 559 hakijaa /154 mahtui sisään, 2024: 603 hakijaa/165 mahtui sisään, 2023: 551 hakijaa/178 mahtui sisään. Olemme yrittäneet ratkaista ongelmaa perustamalla valmennusryhmiä, mutta koska soitinten opettaminen pelkästään ryhmässä on mahdollista vain 1-2 alkeisvuoden ajan, ongelma vain siirtyy. Rytmikkaa, kuoroa ym. ryhmäaineita tarjotaan, mutta se ei lohduta lapsia, jotka haluaisivat soittaa. Samanaikaisesti suuresti arvostamamme muiden taiteiden oppilaitokset voivat panostaa markkinointiin ilman mainittavaa ongelmaa jonoista.

Maahanmuutto tuo vieraskielisiä lapsia nimenomaan kasvukeskuksiin, Espoossa heitä on jopa 25-30 % koulun aloittavista. Musiikkikasvatuksen tutkitut aivovaikutukset kielen oppimisen ja yleisten oppimisvalmiuksien tukena ovat voimakkaimmillaan varhaislapsuudessa. Vieraskielisten lasten lisääntyessä musiikkioppilaitosten resursseja kasvukeskuksissa tulee vahvistaa ja erilaisia yhteistyömuotoja päiväkotien kanssa mahdollistaa.

Kysyntäohjaavuus on tärkeä saavutettavuuden ja lapsilähtöisen yhdenvertaisuuden mittari. Lasten ja nuorten tulee saada itse valita taideharrastuksensa niin taiteessa kuin urheilussa, esim. kiinnostavan

palloilulajin erilaisten hienojen pallopelien joukosta. Tilastot eivät tue musiikin valtionrahoituksen vähentämistä, koska suurin opetuksen ulkopuolelle jäävästä kysynnästä kohdentuu musiikkiin. Resurssin kohdentaminen väestökehityksen ja pyrkijöiden määrän perusteella parantaa parhaiten saavutettavuutta opetukseen hakeutuvien näkökulmasta. Täytyy myös voida todeta, että musiikki on globaalistikin suuri ja kansantaloudellisesti merkittävä taidemuoto, eli kyse ei ole suomalaisesta rakenneongelmasta tai erityispiirteestä, vaikka musiikki onkin vahva osa Suomen identiteettiä ja maakuva.

Tilastojako musiikin ja muiden taiteiden vos-tunteihin ei anna todellista kuvaa tilanteesta. Musiikkioppilaitokset ovat laajentaneet opetustaan vuosien varrella muihin taiteisiin, eniten tanssiin ja teatteriin. Useamman taiteenlajin oppilaitoksille myönnettyjä vos-tunteja ei ole tarvinnut rajata taiteenlajikohtaisesti, vaan oppilaitos on voinut käyttää tunnit pedagogisesti mielekkäästi ja joustavasti niiden taidelajien opetukseen, joihin järjestämislupa on myönnetty. Oppilaitosten ylläpitäjille myönnetyt tunnit eivät siten vastaa taidealojen välistä tuntijakaumaa. Musiikin vos-tuntien käyttö muihin taiteisiin tulee todennäköisesti luontaisesti laajenemaan erityisesti muuttotappioalueilla, jossa lapsien vähenemisen myötä halutaan säilyttää vos-tunnit keskittämällä eri taiteiden opetusta. Siten jaon pitäminen ennallaan tukisi vahvojen paikallisten, monitaiteisten yksiköiden rakentumisessa. Jaon taustalla on musiikkioppilaitoslain muutos taiteen perusopetuslaiksi 1998, jossa yhteydessä haluttiin turvata musiikin tarvitsema yksilöopetuksen tuntiresurssi vrt. ryhmätaiteiden tarvitsema resurssi (ryhmäopetuksen kustannus/oppilas ja lukukausimaksukertymä/oppitunti). Huoli on ollut ymmärrettävä, eikä ole edelleenkään poistunut.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Poistetaan kohta

5) jolla on asianomaisella taiteenalalla saavutettu taiteellinen tai muu ammatillinen ansioituneisuus

Perusteet

Oppimäärän yhdentyminen ei saa laskea opettajien pätevyysvaatimuksia VOS-oppilaitoksissa. TPO-opettajien koulutuksen laajuus ja syventyneisyys on verrattavissa aineenopettajien koulutukseen. VOS:lla rahoitettava TPO tulee pitää linjassa muiden koulutusmuotojen kelpoisuusehtojen kanssa, Siirtymäsäännöksillä ja täydennys- sekä poikkeuskoulutuksilla tulee turvata nykyisten opettajien tilanne ja vähitellen rakentaa kaikkien taiteiden opettajakoulutusta vastaamaan yleistä opettajilta edellytettävää pätevyyttä. Väestötappioalueilla ei ole madallettu muun koulutuksen (esim. peruskoulu/lukio) kelpoisuusvaatimuksia huolimatta pätevien hakijoiden puutteesta. Oppilaitoksilla on tälläkin hetkellä mahdollista palkata muodollisesti epäpätevä henkilö määräaikaisiin työsuhteisiin.

” Taiteellinen tai saavutettu muu ammatillinen ansioituneisuus” tulee olemaan haastavaa arvioitavaa oppilaitoksissa ja aiheuttamaan hankalia / epäyhdenvertaisia tilanteita.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Yleinen kommentti

Kiitämme aloitteesta ja panoksesta TPO-lainsäädännön kehittämiseksi! Ehdotuksessa on monia selkiyttäviä elementtejä, vaikka se vaatiikin vielä lisäpohdintaa. Muutamilla taidealojen ominaispiirteitä ja lapsilähtöisyyttä kunnioittavilla lisäyksillä on mahdollista saada aikaan laki, joka aidosti vahvistaa sekä TPO:n saavutettavuutta että laatua eri taiteissa.

Jordan Paula

Espoon musiikkiopisto - Espoon musiikkiopiston kannatusyhdistys ry.